

1987/88:8

Prot. 1987/88:8
16 oktober 1987

Fyllnadsval till utskott

Fredagen den 16 oktober

Kl. 10.00

*Kompletteringsval till
utskott*

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Fyllnadsval till utskott

Företogs val av en suppleant i utrikesutskottet.

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag har valberedningen enhälligt föreslagit Inger Koch till suppleant i utrikesutskottet.

Kammaren utsåg till

suppleant i utrikesutskottet

Inger Koch (m)

2 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 2 TREDJE VICE TALMANNEN:

Moderata samlingspartiets partigrupp har som suppleant i försvars- och socialförsäkringsutskotten under Lennart Bloms ledighet anmält hans ersättare Barbro Nilsson i Visby.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i försvarsutskottet

Barbro Nilsson i Visby (m)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Barbro Nilsson i Visby (m)

3 § Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

*Om stärkt rättssäkerhet
i besvärssärenden hos
länsstyrelse*

Anf. 3 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Britta Bjelle har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att stärka rättssäkerheten för enskilda som besvärsvägen vänder sig till länsstyrelserna för att få sin sak rättsligt prövad.

Den fråga som Britta Bjelle speciellt hänvisar till gäller länsstyrelsens handläggning av vissa överklaganden enligt den nya plan- och bygglagen (PBL), som trädde i kraft den 1 juli i år.

Britta Bjelle är – vad jag förstår – närmast orolig för att länsstyrelsernas jurister inte i tillräcklig omfattning kommer att delta i handläggningen av dessa ärenden.

Det är varje länsstyrelse som skall bestämma i de frågor som Britta Bjelle tar upp. Det sker normalt genom att länsstyrelsen antar sin egen arbets- och handläggningsordning och därigenom också reglerar vilka enheter som medverkar i olika ärendegrupper.

Regeringen bör inte reglera detaljer i myndigheternas interna organisation. Det framgår bl. a. av verksledningspropositionen (1987/88:99).

För att stödja länsstyrelserna har planverket och länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON) utarbetat en handbok för de nya uppgifter som länsstyrelserna har fått genom PBL. LON har även i en normalarbetsordning gett ut allmänna råd till länsstyrelserna. Några förhållanden som kräver särskilda åtgärder från regeringens sida är inte aktuella. Jag avser därför inte att ta något initiativ i denna fråga.

Anf. 4 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Civilministern hänvisar i sitt svar till verksledningspropositionen och menar att regeringen inte bör reglera detaljerna i myndigheternas interna organisation. I princip är det riktigt, men regeringen har trots allt det slutgiltiga ansvaret för att enskilda är garanterade en rättssäker handläggning i besvärprocessen, allra helst som regeringen för närvarande håller på att utforma den proposition som skall styra utformningen av den samordnade länsförvaltningen i framtiden.

Under senare år har man kunnat skönja en tendens att de juridiska värderingarna och rättssäkerhetsfrågorna tillmätts allt mindre betydelse inom den administrativa förvaltningen. Det i sin tur leder till att människor vänder sig till Europadomstolen. Den utvecklingen pågår, och LON:s länsstyrelsernas organisationsnämnds, ställningstagande när det gäller normalarbetsordningen för länsstyrelserna är ett led i denna.

Vid en genomgång av det bakgrundsmaterial som LON haft vid sitt ställningstagande kan man konstatera att det är tre frågor som dominerar. Den första gäller effektiviteten. Den andra handlar om att länsstyrelserna har att följa upp tidigare överenskommelser mellan stat och kommun. Den tredje handlar om att fackfrågor skall hanteras av fackenheterna.

Mot den bakgrunden kan man inte låta bli att undra över vart den enskilda individens rättigheter till en objektiv bedömning tagit vägen. Lagstiftning kommer i stor utsträckning till för att skydda just den enskilde mot övergrepp

från statliga och kommunala myndigheter. Om inte sådan lagstiftning vid handläggningen följs upp på ett objektivt och opartiskt sätt, får lagstiftningen inte det genomslag som var avsikten med den. Som exempel på detta har jag i min interpellation tagit upp överklagande av kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva detaljplan, områdesbestämmelser eller fastighetsplan. Dessa planer fastställs av kommunerna efter samråd med planenheten på länsstyrelsen. Av skrivningar i nya plan- och bygglagen framgår att de människor som berörs av ett planförslag i större utsträckning än tidigare kommer att vara hänvisade till besvärsförfarandet för att kunna ta till vara sina intressen.

I underlaget till LON:s beslut om normalarbetsordning framgår att länsstyrelsens ledning i framtiden måste koncentrera sig på de övergripande målstyrande frågorna. Det betyder att beslutanderätten i de besvärssärenden jag exemplifierat förmodligen kommer att hamna på planenheten.

En enskild som besvärar sig över en plan som tagits fram i samråd mellan planenheten och kommunen kan knappast påräkna en opartisk och objektiv bedömning, eftersom planenheten redan bundit upp sin bedömning i samband med planens utarbetande.

Besvärsförfarandet har i olika sammanhang ansetts ha högre rättslig dignitet än ett förfarande i första instans. Kraven på en formellt viktig hantering och lagenlig bedömning ställs därför särskilt högt. De frågor som kommer upp vid besvärsprovning skiljer sig som regel väsentligt från själva "fastställelseprincipen". En regelmässigt uppkommande fråga är om planen utifrån lagstiftarens värderingar innefattar en rimlig avvägning mellan den enskildes och det allmännas intressen.

Vidare kan konstateras att länsdomstolskommittén redan 1981 talade om att rättssäkerhetsintressena i besvärssärenden inte var tillräckligt väl tillgodosedda. Även i departementspromemorian "Europarådskonventionen och rätten till domstolsprovning i Sverige" har den enskildes rättssäkerhet diskuterats. Vidare anges i propositionen till den nya förvaltningslagen att ett viktigt mål är fördjupad rättssäkerhet. Att i det läget ytterligare försvaga rättssäkerheten för den enskilde i besvärssärenden, som LON:s förslag till normalarbetsordning innebär, är betänkligt.

Mot den bakgrunden vill jag ställa följande fråga till statsrådet:

Har statsrådet för avsikt att i den kommande propositionen om den samordnade länsförvaltningen beakta och ge vägledning för behandling av rättssäkerhetsfrågorna?

Anf. 5 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Britta Bjelle frågade om rättssäkerheten i länsstyrelsernas organisation är tillräckligt garanterad eller inte. Av den diskussion som förts har det icke framkommit att rättssäkerheten skulle vara så dålig att särskilda generella reformer skulle behöva initieras av regeringen eller riksdagen.

Som Britta Bjelle säger kommer riksdagen förhoppningsvis att få behandla ett förslag om en reformerad statlig länsförvaltning. Direktiven för utredningsarbetet går ut på att man skall gå igenom sakenheter och göra en grundläggande provning av dagens sektoriserade länsförvaltning för att på så sätt få ett underlag till en modern statlig länsförvaltning, då både i fråga om

rättssäkerhet och i fråga om service. Vidare kan jag konstatera att Britta Bjelle och jag är överens om att varken regeringen eller riksdagen inte skall lägga sig i detaljer i den interna organisationen. Det är en uppgift för länsstyrelserna själva. Jag tror att länsstyrelserna har den kompetens att göra de internorganisatoriska övervägandena så att både service och rättssäkerhet kan garanteras.

Anf. 6 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Det är riktigt så till vida att inte heller jag anser att vare sig regeringen eller riksdagen skall lägga sig i detaljregleringen när länsstyrelserna utformar sin interna verksamhet. Men på länsstyrelserna har man liksom inom de flesta myndigheter en uppdelning mellan olika enheter och inom olika enheter, och dessa har olika kraft när de slåss om de ärendegrupper som de själva tycker är intressanta.

Det är inte alltid säkert att den ordning som till slut uppkommer inom resp. myndighet är den bästa sett ur rättssäkerhetssynpunkt. Jag har redan påvisat att man har diskuterat rättssäkerheten i besvärprocessen i tidigare utredningar, och jag tycker att det är viktigt att rättssäkerheten blir tillgodosedd i samband med den nya propositionen.

Därför tycker jag det vore angeläget att civilministern tittade på dessa frågor och kanske gav någon vägledning – det är inte detsamma som att man styr. Man kan ge vägledning om hur man tycker det vore rimligt att rättssäkerheten i besvärprocessen stärktes för enskilda.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1987/88:14 om alternativ verksamhet på det socialpolitiska området

Anf. 7 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig om regeringen avser att till riksdagen lägga fram förslag i enlighet med folkrörelseutredningens betänkande om tillägg i socialtjänstlagen m. m.

Jag är inte nu för regeringens räkning beredd att ta ställning till något av folkrörelseutredningens förslag.

Betänkandet är för närvarande ute på remiss hos en mängd myndigheter och organisationer. Då remissvaren kommit in kommer regeringen att överväga folkrörelseutredningens olika förslag och lägga fram sina egna överväganden i en proposition till riksdagen.

Anf. 8 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka civilministern för – höll jag på att säga – det svar som jag inte har fått.

En ansvarig minister som har gett direktiv till en utredning, som har tagit emot utredningens betänkande och sjungande presenterat utredningen för svenska folket, måste väl också ha en uppfattning om innehållet i utredningen – även på det här stadiet. Jag frågar: Varför tillsatte civilministern den här utredningen? Stämmer de slutsatser som kommit fram i utredningen med civilministerns uppfattning?

På s. 15 i utredningen redogör man för direktiven, och där sägs: "Utredningen ska lägga fram förslag, som underlättar och undanröjer hinder för ett ökat ansvarstagande för föreningar."

Utredningen har kommit fram till den slutsatsen att just privata alternativ utgör ett sådant hinder för föreningsdriven verksamhet.

Min fråga är: Anser civilministern att alternativ inom barnomsorg och äldreomsorg utgör ett sådant av utredningen utpekade hinder för bedrivande av föreningsverksamhet inom de här sektorerna? Jag tycker att denna fråga är rätt viktig i det här sammanhanget.

Jag vill också ställa en annan fråga. Ministern och regeringen måste ha en uppfattning i frågan om det behövs ytterligare inskränkningar beträffande alternativ inom barnomsorg och äldreomsorg, som föreslås i utredningen. I annat fall skickar man väl inte ut utredningen på remiss över huvud taget.

Min fråga är: Anser ministern att det behövs ytterligare inskränkningar med anledning av de diskussioner som har förts?

Herr talman! Jag vill peka på fyra punkter.

Den första punkten är den slutsats som jag drar. Vad man kommer fram till i utredningen strider i grunden mot folkrörelscidéns grundtes att man skall verka utifrån frihet och inte utifrån lagreglering. Ensamutredaren kräver nu att folkrörelserna skall ha lagstadgade favörer, om de inte klarar konkurrensen på annat sätt.

Punkt nr 2 är att jag anser att man utnyttjar folkrörelserna på ett otillbörligt sätt och skjuter dem framför sig i socialistiska syften. Jag har själv, herr talman, varit folkrörelseanknuten sedan jag började i söndagsskolan som treåring, och jag har varit engagerad i många olika folkrörelser: frikyrkorörelsen, fackföreningsrörelsen och nykterhetsrörelsen. Jag tycker att det är kränkande, utifrån den bas i folkrörelserna som jag har, att behöva läsa någonting sådant här när det gäller att slå vakt om folkrörelsernas intressen.

Det enda jag kan se som motiv är det faktum att den socialdemokratiska regeringen nu kan skjuta folkrörelserna framför sig och säga: Nu får ni en del favörer, men då måste ni också hjälpa oss, så att privata och andra alternativ på dessa områden begränsas. Och så hittar man ett s. k. heligt motiv för att driva en ohederlig sak.

Punkt nr 3: Det finns en rad osakliga påståenden i den här utredningen. Läs bara på s. 119! Där står det att föreningarna utför denna verksamhet och att det medför positiva värden för t. ex. äldreomsorgen. Så säger man att t. ex. vaktbolagen inte tillför några sådana positiva värden. Nu har man tydligen valt vaktbolagen för att det skall verka lite märkligt.

Men vad är detta för diskriminerande påståenden gentemot dem som arbetar i olika vaktbolag och som har en hög ambition att utföra vettiga jobb när de servar äldre människor? Ställer sig civilministern bakom sådana här diskriminerande uttalanden mot personer som utför viktiga arbeten inom det sociala området i vårt land?

På s. 114 talar man om profit och säger bl. a. att de som är anställda inom alternativ barnomsorg kan ha något högre lön än de kommunalanställda i motsvarande tjänst. Det betecknar man som ett vinstintresse. Min fråga till civilministern är: Anser regeringen att den kommunala löneplanen skall vara

definitivt ledande och att de som har lön över den kommunala löneplanen drivs av vinstintresse? Jag menar att det är horribla motiveringar för att komma fram till den här märkliga socialistiska uppfattningen.

Punkt nr 4: Man säger att valfriheten är bra, och den prisar man. Men samtidigt lägger man fram förslag som begränsar valfriheten. När det gäller de 70 alternativa daghem som drabbas av förslaget, vad blir det för valfrihet för de föräldrar som vill ha sina barn där? Ingen alls! De tvingas ju därifrån.

Nu ställer jag den sista frågan till civilministern: Anser civilministern, med anledning av de här resonemangen i den socialdemokratiska regeringen, att de föräldrar som har sina barn på dessa 70 alternativa daghem inte tillgodoser sina barns intressen, och att regeringen och civilministern därför måste gå in och lagstifta och förbjuda de föräldrarna att ha sina barn på dessa daghem? Det är vad frågan innebär. Är det alltså regeringen och civilministern som bäst vet vad som är bra för barnen, eller är det dessa föräldrar som har sina barn på de 70 daghemmen? Svara mig konkret på den frågan! Vem har störst möjlighet att bestämma vad som är bra för barnen på de 70 daghem som lagstadgat skall dras in inom ramen för barnomsorgen i vårt land?

Anf. 9 DANIEL TARSCHYS (fp):

Herr talman! Formellt sett är det ett oantastligt svar som civilministern gett på Göte Jonssons interpellation. Nu är utredningen ute på remiss, och regeringen avvaktar de synpunkter som kan komma in under remissbehandlingen.

Men det är ju i själva verket så, att regeringen inte saknar åsikter på det här området. Tvärtom har den många gånger gett uttryck för sina åsikter. Senast på den socialdemokratiska partikongressen vittnade man mycket klart om att man har ambitioner att förhindra alternativ verksamhet på det socialpolitiska området. Det går inte, Bo Holmberg, att säga: Den här frågan har vi ingen uppfattning om just nu, kom tillbaka när remissvaren har kommit in och när regeringen har gett uttryck för sin reaktion på dem och på denna utredning! Det är ändå nödvändigt att från regeringens sida förklara för svenska folket hur det kommer sig att man diskriminerar alternativ verksamhet på det socialpolitiska området – för det är ju det man gör. Med den ena åtgärden efter den andra har man försökt snöpa och hindra alternativ inom t. ex. barnomsorgen. Man har sett till att villkoren för statsbidrag har skärpts – det skedde helt nyligen – och man har sett till att alternativa deltidsgupper inte får några statsbidrag alls. Det är en gåta för oss andra som inte tillhör socialdemokratin hur man drar gränsen mellan de områden där det är acceptabelt med egna företag för alternativ verksamhet och de områden där det är omöjligt. Olof Palme försökte i ett berömt tal i Malmö 1985 säga att gränsen gick mellan de mjuka och de hårda verksamheterna. Sophämtning kunde vara privat, men barnomsorg och vård, dvs. mjuka aktiviteter, fick inte vara privat.

Ser man på hur politiken bedrivs ute i landstingen och kommunerna märker man att det inte alls är där gränsen går. Inom stora delar av vården har vi faktiskt privat verksamhet. Vi har privata sjukhem, och vi har inom den psykiatriska vården en hel del privata initiativ. Inom omsorgsvården finns det mycket av privat verksamhet. Inom nykterhetsvården och missbru-

karvården är en mycket stor del av våra institutioner privata eller rörelseanknutna. Just vid barnomsorgen drar man en gräns. Inom äldreomsorg, sjukvård, omsorgsvård, psykiatrisk vård, och missbrukarvård kan man tänka sig privat vård. Men just barnomsorg kan man av någon obegriplig anledning inte tänka sig i privat form.

Min fråga till civilministern är: Kan civilministern förklara för svenska folket varför socialdemokraterna drar denna obegripliga gräns just vid barnomsorgen?

Anf. 10 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Till Göte Jonsson vill jag säga att jag har en mängd uppfattningar i de frågor som Göte Jonsson ställde till mig. Jag har också en rad uppfattningar i ett antal samhällsfrågor i övrigt. Det hjälper inte att Göte Jonsson höjer rösten och avkräver mig ett svar om en utredning som är ute på remiss och innan regeringen har berett frågan. Det är inte en formell utan en demokratisk ståndpunkt, som stämmer med den svenska utredningsmodellen. Det vore orimligt att jag inför riksdagen skulle börja kommentera ord och kommantecken och principiella frågeställningar beträffande lagstiftningen som tagits upp i utredningen. Jag gör inte det. Men jag har uppfattningar, och de kommer att redovisas när regeringen har berett frågan.

Den frågeställning som Göte Jonsson tog upp och som, såvitt jag förstår, Daniel Tarschys också kom in på gäller: Vad säger socialtjänstlagen i detta avseende? Den diskussion som uppkommit med anledning av folkrörelseutredningen har visat att rättsläget inte är helt klart. Därför kommer civildepartementet att – inför beredningen av den här frågan – anordna ett seminarium. Vad ger socialtjänstlagen för utrymme till alternativa, ické kommunala, lösningar? Det har också visat sig att juristerna på den här punkten inte är helt klara i sin uppfattning. En del gör en mycket snäv tolkning och menar att det i princip är kommunen som skall driva berörd verksamhet.

Jag är, Daniel Tarschys, medveten om att det inte är så enkelt att i detalj dra en gräns för vad socialdemokratin och regeringen menar skall drivas privat eller inte. Vår grundsyn är att det som faller under den generella välfärdspolitiken, omsatt i den offentliga sektorn, hälso- och sjukvård, skola, omsorger, skall skötas av samhället, styras demokratiskt och skattefinansieras solidariskt. Vi har en öppnare syn på den tekniska sidan. Sedan är jag medveten om att man både kan och skall föra diskussioner om enskildheter utifrån den här principståndpunkten.

Jag ser Göte Jonssons inlägg närmast så, att det via riksdagsprotokollet får bilda underlag för det beredningsarbete som pågår med anledning av folkrörelseutredningens betänkande.

Anf. 11 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag hade hoppats få ett besked, om ministern ansåg att utredningens förslag låg i linje med direktiven. Så oerhört ointresserad kan ändå inte civilministern vara, och inte heller så oerhört ointresserad av att själv deklarerar en uppfattning när det gäller inriktningen av en verksamhet att han skriver direktiv med en viss inriktning men när svaret kommer helt plötsligt är neutral.

Jag menar att socialdemokraterna under hela 1980-talet har agerat mot valfrihet i barnomsorg och äldreomsorg. Man har gjort allt för att begränsa valfriheten. I vissa fall har man tvingats uppge sina positioner och t. ex. medge att kooperativa verksamheter får statsbidrag och tillåta föräldrarna och ideellt drivna daghem. Det har man gjort under trycket av den borgerliga oppositionen i denna kammare.

Ständigt kommer man med nya förslag och prövar nya inskränkningar. Man skapar därigenom oro hos personal, bland gamla och bland barnfamiljer därför att "det faktiska rättsläget", såsom socialdemokraterna uppfattar det, är oklart vad gäller dessa viktiga verksamheter i framtiden. Det är uppenbart att föreningar, föräldrar och andra inte vågar starta alternativa verksamheter när man inte vet socialdemokratins och regeringens uppfattning i de här viktiga frågorna. Man åker kana; man driver faktiskt en form av Machiavelli-politik, i stället för att ställa sig upp och tala om hur man vill ha det.

Låt mig peka på en annan punkt. Både regeringen och utredningen talar om valfrihet. Samtidigt skall man begränsa valfriheten för de gamla t. ex. när det gäller möjligheten att välja hemtjänst. På s. 120 står:

"Dessa uppgifter, dvs. sådana när vårdaren behöver gå in i den enskildes bostad kanske med egen nyckel är sådana som bör förbehållas kommunens/landstingets egen personal eller föreningsmedlemmar på det sätt vi angett tidigare."

Men om det nu är så att den gamle hellre vill lämna över sin nyckel till en granne eller till någon annan, kanske rent av till en person inom ett vaktbolag, då skall den gamle inte själv få bestämma det. Utredningen och den socialdemokratiska regeringen säger att nyckeln till den gamles bostad har sannerligen kommunen och landstinget hand om, inte den gamle själv.

Detta är ju horribla tankegångar! Inser ni inte själva hur långt ni går i fråga om att inskränka valfriheten bara genom att skicka ut ett sådant här förslag på remiss?

Anf. 12 DANIEL TARSHYS (fp):

Herr talman! Bo Holmberg och jag är helt överens om att den generella välfärdspolitiken skall ligga fast. Jag tror också vi är överens om att den största delen av denna serviceverksamhet skall drivas av stat, landsting och kommuner. Vad vi diskuterar här är emellertid om det också skall finnas en kooperativ sektor, om det skall finnas en alternativ, frivillig sektor och om det skall finnas möjlighet för enskilda företagare att bidra till de tjänster som vi behöver på det sociala området.

Bo Holmberg låter mycket resonabel när han säger att man alltid kan diskutera gränserna, men i den faktiska politiken har regeringen inskränkt möjligheterna.

Det förslag till ny konstruktion av statsbidragen till barnomsorgen som riksdagsmajoriteten antog helt nyligen innebär att det blir svårare att driva alternativ barnomsorg, även i föräldrakooperativ form, därför att man har satt en minimigräns för antalet timmar som sådana institutioner måste vara öppna varje dag.

På den socialdemokratiska partikongressen upprepade man sitt bestämda motstånd mot varje typ av enskild företagsamhet inom barnomsorgen –

samtidigt som socialdemokraterna accepterar privata företag inom sjukvården: sjukhem, omsorgsvård, psykiatrisk vård och missbrukarvård.

Vi efterlyser någon typ av logik, någon typ av förklaring. Vi vill alltså veta varför man gör denna egendomliga skillnad och varför man bedriver en politik som är så restriktiv att man inskränker rättigheterna i stället för att utvidga dem.

Anf. 13 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Göte Jonsson argumenterar mot utredningen. Tillskriv inte regeringen utredningens uppfattning! Göte Jonsson sätter likhetstecken mellan utredning och regering. Jag utgår från att han gör det medvetet i demagogiskt syfte. Det underlättar inte en sakdebatt i frågan.

Göte Jonsson säger att vi motarbetar valfrihet. Nej, det gör vi inte. Men vi motarbetar den typ av systemskifte och de avancerade privatiseringsförslag som moderata samlingspartiet under de senaste åren har drivit politiskt. Här finns det en klar ideologisk skiljelinje mellan socialdemokratin och moderaterna, och den ideologiska skiljelinjen tänker vi även fortsättningsvis upprätthålla.

Min uppgift i regeringen har blivit att öka valfriheten inom den offentliga sektorn. Det menar jag att vi kan göra i ett läge, där vi har fått full behovstäckning i de offentliga tjänsterna. I det läget kan man åstadkomma valfrihet i den gemensamma sektorn.

Låt mig sedan säga att det också är min uppgift i regeringen att åstadkomma valfrihet genom föreningar och kooperativ. Det är möjligt, Daniel Tarschys, att bidragsreglerna i detta avseende inte är neutrala. Här hade folkrörelseutredningen i uppgift att gå igenom det samlade regelsystemet. Utredningens huvuduppgift var alltså att ändra i regelsystemen så, att folkrörelsernas frivilliga verksamhet underlättades. Utredningens uppgift var också att se över statsbidragen. Vi har en mångfald av statsbidragsformer och ambitioner hos de olika fackdepartementen när det gäller specialbestämmelser. Ena året skall man inte röka, andra året skall man inte dricka sprit och tredje året skall man springa i skogen, gärna med bidrag till folkrörelserna.

Det finns således en risk att statsmakten går in via bidragen och gör folkrörelserna till någon form av annex till statsmakten. Det vill inte vi. Därför var utredningens uppgift att ta fram bidragssystem som bygger på den frivillighet som gäller för folkrörelserna. Det betyder, Daniel Tarschys, att vi med utgångspunkt i den generella välfärdspolitiken är intresserade av komplement på detta område från folkrörelser och kooperativ.

Vidare är vi öppna för komplement även på den privata sidan. Det finns för övrigt redan i dag. Men vi vill att de "tunga" delarna av den generella välfärdspolitiken även fortsättningsvis skall bestämmas demokratiskt, finansieras skattevägen och drivas i stat, landsting eller kommun.

Jag hoppas att jag har varit någorlunda tydlig när det gäller principerna mellan privat och offentlig verksamhet. Vi återkommer konkret till dagens frågor när propositionen läggs fram.

Till Daniel Tarschys vill jag till sist säga: Studera gärna problematiken när det gäller socialtjänstlagen och rättsläget i dag. Jag hoppas att fördjupnings-

seminariet skall ge oss en vägledning på den punkten, så att vi åtminstone kan vara på det klara med vad lagstiftningen innebär och vilka möjligheter den ger oss att agera politiskt.

Anf. 14 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Civilministern säger att vi moderater talar om systemskifte. Vi vill ha systemskifte. Men då vill jag ställa en fråga: Är det systemskifte, om vi moderater säger att socialtjänstlagen skall ändras så, att valfriheten ökar för de enskilda människorna? Är det alltså systemskifte, om vi säger: Det är du själv som bestämmer vem du skall ha i hemtjänsten – dvs. om det skall vara en granne, en anhörig eller en kommunalt anställd – och det är kommunen som skall betala kostnaden för denna hemtjänst? Är alltså en sådan ändring ett systemskifte? Men om den socialdemokratiska regeringen och civilminister Bo Holmberg lägger fram ett förslag som innebär att 70 förskolor måste läggas ned på grund av en ändring i samma lag är det helt plötsligt inget systemskifte, utan då är det en utbyggnad av den generella välfärdspolitiken. Hur kan man resonera på det sättet?

Det går inte, Bo Holmberg, att försöka smita från själva grundproblemet. En borgerlig regering skulle aldrig ha gett dessa utredningsdirektiv, skulle aldrig ha skickat ut dessa förslag på remiss. Tankegångarna finns således förankrade hos socialdemokratin, som vi har sett så många gånger i andra förslag. Detta är ytterligare ett led i det socialiseringspussel som ni socialdemokrater successivt lägger och som innebär inskränkningar i de enskilda människornas valfrihet.

Här resonerar ni om nya gränsdragningar för vad som är socialt acceptabelt för alternativa verksamheter i förhållande till nuläget. Civilministern säger att socialtjänstlagen behöver utvärderas så till vida att rättsläget blir bättre. Till vems fördel? När civilministern talar om att skapa ett bättre rättsläge är det med utgångspunkt i kommunernas, landstingens och politikernas ökade ansvar. När vi moderater talar om en ändring i socialtjänstlagen är det med utgångspunkt i att den enskilde skall få ökad valfrihet.

Jag måste fråga civilministern: Vad är det för fel om pappa och mamma kan välja kommunens daghem, kyrkans daghem eller det privata Pyslingen och statsbidragen är lika, jämfört med att de bara kan gå till kommunens daghem? Är det ett systemskifte i negativ riktning? Vad är det för fel om mor Anna i Sörgården kan välja att bo hemma och få en granne eller en anhörig som hjälper till med hemtjänsten och kommunen betalar, jämfört med att hon bara är hänvisad till den kommunala hemtjänsten? Vad innebär systemskiftet? Vad är positivt och vad är negativt?

Enligt min och moderaternas uppfattning måste tryggheten utgå från de enskilda människorna och inte från förstärkt valfrihet för tjänstemännen och politikerna i kommuner och landsting.

Anf. 15 Civilminister BO HOLMBERG:

Herr talman! Låt mig säga till Göte Jonsson att moderaternas systemskifte, i den meningen att de vill slå sönder skattefinansieringen och den demokratiska styrningen av den generella välfärdspolitiken, leder till så vittgående förändringar i det sociala trygghetssystemet att det på den punkten fortsätt-

ningsvis kommer att råda skiljelinjer mellan socialdemokratin och moderaterna.

Moderaterna har under lång tid ägnat sig åt att kritisera dem som jobbar i den offentliga sektorn och deras insatser. Det har sannerligen inte underlättat för personalen och andra när det gäller att se till att kvaliteten på verksamheten utvecklas. Om man slår sönder det sociala välfärdssystemet, får en del mycket bra hälso- och sjukvård och andra det sämre. Det var det jag menade med systemskifte, inte det som Göte Jonsson har tagit upp i debatten här i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1987/88:9 till utrikesutskottet

1987/88:14 och 18 till justitieutskottet

1987/88:21 till konstitutionsutskottet

1987/88:26 till justitieutskottet

1987/88:29 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelse

1987/88:30 till finansutskottet

7 § Föredrogs och hänvisades

Förslag

1987/88:6 till finansutskottet

Redogörelse

1987/88:2 till finansutskottet

8 § Kammaren åtskildes kl. 10.39.

In fidem

OLOF MARCUSSON

Prot. 1987/88:8
16 oktober 1987

Om alternativ verksamhet på det socialpolitiska området